

Матеріальне податкове право

Перший підручник із трилогії підручників з податкового права присвячено правовому регулюванню податків і зборів, податкового обов'язку, прав і обов'язків учасників податкових правовідносин, а також основних елементів оподаткування.

Разом з іншими книгами трилогії – підручниками «Процедурне податкове право» й «Деліктне податкове право» – він утворює комплексне навчальне видання, у якому системно розкриваються теоретичні та практичні засади правового регулювання податкових відносин, формуючи цілісне уявлення про податкове право як систему взаємопов'язаних матеріальних, процедурних і деліктних норм.

Для здобувачів юридичної освіти, науковців, викладачів, практикуючих юристів та фахівців у сфері оподаткування.

МАТЕРІАЛЬНЕ ПОДАТКОВЕ ПРАВО

Підручник

За редакцією М. П. Кучерявенка

Харків
«Право»
2026

Автори:

Бондаренко І. М. – гл. 9; *Гаркуша В. В.* – гл. 14, §§ 1, 2; *Гінда О. М.* – гл. 2, § 5 (у співавт. з Кучерявенком М. П.); *Дамірчиєв М. І.* – гл. 3, § 8 (у співавт. з Кучерявенком М. П.); гл. 12, § 7 (у співавт. із Шульгою Т. М.); *Жернаков М. В.* – гл. 10 (у співавт. з Кучерявенком М. П.); *Капустник В. В.* – гл. 6 (у співавт. з Кучерявенком М. П.); *Клименко А. Л.* – гл. 1, § 5 (у співавт. з Кучерявенком М. П.); гл. 3, § 5 (у співавт. з Кучерявенком М. П.); *Кобильнік Д. А.* – гл. 16, 17; *Котенко А. М.* – гл. 2, § 2; гл. 4, § 6; гл. 15; *Криницький І. Є.* – гл. 7, 8 (у співавт. з Кучерявенком М. П.); *Кучерявенко М. П.* – гл. 1 (§ 5 – у співавт. з Клименко А. Л.); гл. 2, §§ 1, 3–6 (§ 5 – у співавт. з Гіндою О. М.); гл. 3 (§ 5 – у співавт. з Клименко А. Л.; § 8 – у співавт. з Дамірчиєвим М. І.); гл. 4, §§ 1–5; гл. 6 (у співавт. з Капустником В. В.); гл. 7, 8 (у співавт. з Криницьким І. Є.); гл. 10 (у співавт. з Жернаковим М. В.); *Логвінова О. В.* – гл. 11 (у співавт. із Шульгою Т. М.); *Лукашев О. А.* – гл. 5; *Ханова Р. Ф.* – гл. 13; *Хохуляк В. В.* – гл. 14, § 3; *Шульга Т. М.* – гл. 11 (у співавт. з Логвіною О. В.); гл. 12 (§ 7 – у співавт. з Дамірчиєвим М. І.)

Рецензенти:

М. М. Бліхар – докторка юридичних наук, професорка, завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»;

Л. М. Касьяненко – докторка юридичних наук, професорка, професор кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 2 від 24 вересня 2026 р.)*

Матеріальне податкове право : підручник / [М. П. Кучерявенко, М32 Д. А. Кобильнік, В. В. Гаркуша та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка. – Харків : Право, 2026. – 336 с.

ISBN 978-617-8852-00-9

Перший підручник із трилогії підручників з податкового права присвячено правовому регулюванню податків і зборів, податкового обов'язку, прав і обов'язків учасників податкових правовідносин, а також основних елементів оподаткування.

Разом з іншими книгами трилогії – підручниками «Процедурне податкове право» й «Деліктне податкове право» – він утворює комплексне навчальне видання, у якому системно розкриваються теоретичні та практичні засади правового регулювання податкових відносин, формуючи цілісне уявлення про податкове право як систему взаємопов'язаних матеріальних, процедурних і деліктних норм.

Для здобувачів юридичної освіти, науковців, викладачів, практикуючих юристів та фахівців у сфері оподаткування.

УДК [347.73:336.22](477)(075)

© Кучерявенко М. П., Кобильнік Д. А.,
Гаркуша В. В. та ін., 2026

ISBN 978-617-8852-00-9

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2026

Зміст

Глава 1. Податкове право в системі права	7
§ 1. Податкове право як підгалузь фінансового права.....	7
§ 2. Предмет і метод податкового права.....	8
§ 3. Податкові правовідносини та податково-правові норми.....	10
§ 4. Система і джерела податкового права.....	16
§ 5. Податкове законодавство України	18
§ 6. Наука податкового права	21
 Глава 2. Правова природа податку та податкової системи	24
§ 1. Поняття та ознаки податку	24
§ 2. Податкова система України	30
§ 3. Принципи оподаткування.....	32
§ 4. Функції податків.....	37
§ 5. Підстави класифікації податків та зборів	39
§ 6. Поняття та рівні податкового тиску	42
 Глава 3. Загальні засади встановлення податків та зборів.....	45
§ 1. Податковий механізм	45
§ 2. Платники податків та зборів	46
§ 3. Об'єкт оподаткування.....	48
§ 4. Ставка податку	50
§ 5. База оподаткування. Обчислення податку	52
§ 6. Податковий період	55
§ 7. Сплата податку	56
§ 8. Податкова звітність	58
§ 9. Податкові пільги	60
 Глава 4. Податковий обов'язок і його елементи	63
§ 1. Поняття податкового обов'язку	63
§ 2. Виникнення, зміна й припинення податкового обов'язку	65
§ 3. Облік платників податків	70
§ 4. Форми сплати податків та зборів.....	76
§ 5. Податкова звітність	82
§ 6. Забезпечення виконання податкового обов'язку.....	86
 Глава 5. Трансфертне ціноутворення.	
Контрольовані іноземні компанії.....	91
§ 1. Трансфертне ціноутворення.....	91
§ 2. Контрольовані іноземні компанії.....	104

Глава 6. Усунення подвійного оподаткування	116
§ 1. Поняття подвійного оподаткування	116
§ 2. Види подвійного оподаткування.....	121
§ 3. Шляхи й методи усунення подвійного оподаткування.....	127
§ 4. Міжнародний договір як механізм усунення подвійного оподаткування.....	133
Глава 7. Податок на прибуток підприємств	142
§ 1. Платник податку.....	142
§ 2. Об'єкт оподаткування.....	144
§ 3. База оподаткування	146
§ 4. Ставка оподаткування.....	148
§ 5. Порядок обчислення, нарахування та сплати податку	149
§ 6. Податковий період	150
§ 7. Строк і порядок подання звітності про обчислення та сплату податку.....	150
§ 8. Податкові пільги.....	151
Глава 8. Податок на доходи фізичних осіб. Військовий збір	154
§ 1. Платники податку.....	154
§ 2. Об'єкт оподаткування.....	157
§ 3. База оподаткування	158
§ 4. Ставка оподаткування	159
§ 5. Обчислення податку.....	160
§ 6. Податковий період. Строк сплати податку	161
§ 7. Податкова звітність	162
§ 8. Податкові пільги.....	164
§ 9. Військовий збір	166
Глава 9. Податок на додану вартість	168
§ 1. Платники податку.....	168
§ 2. Об'єкт оподаткування.....	172
§ 3. База оподаткування	175
§ 4. Ставки податку	177
§ 5. Порядок обчислення податку. Податкові накладні	181
§ 6. Податковий період. Строк і порядок подання звітності про обчислення та сплату податку.....	187
§ 7. Податкові пільги.....	188
§ 8. Бюджетне відшкодування.....	190
Глава 10. Акцизний податок	193
§ 1. Місце акцизного податку в податковій системі України.....	193

§ 2. Платники податку.....	196
§ 3. Об'єкт оподаткування.....	198
§ 4. База оподаткування.....	202
§ 5. Ставка податку.....	203
§ 6. Обчислення податку.....	205
§ 7. Сплата та звітність з акцизного податку.....	206
§ 8. Податкові пільги.....	209
§ 9. Акцизні накладні.....	210

Глава 11. Екологічний податок.....212

§ 1. Платники податку.....	216
§ 2. Об'єкт і база оподаткування.....	220
§ 3. Ставки податку.....	225
§ 4. Порядок обчислення податку.....	229
§ 5. Строк і порядок сплати податку.....	231
§ 6. Строк і порядок подання звітності про обчислення та сплату податку.....	233
§ 7. Податкові пільги.....	235

Глава 12. Рентна плата.....240

§ 1. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин.....	242
§ 2. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.....	248
§ 3. Рентна плата за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України.....	251
§ 4. Рентна плата за спеціальне використання води.....	254
§ 5. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів.....	258
§ 6. Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.....	261
§ 7. Особливості справляння рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин в умовах дії угоди про розподіл продукції.....	263

Глава 13. Мито.....268

§ 1. Мито і його види.....	268
§ 2. Правовий механізм мита.....	269

Глава 14. Податок на майно.....278

§ 1. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.....	278
---	-----

§ 2. Транспортний податок	283
§ 3. Плата за землю	286
Глава 15. Єдиний податок	297
§ 1. Платники податку.....	297
§ 2. Об'єкт і база оподаткування. Ставка податку	301
§ 3. Податковий (звітний) період. Строк і порядок сплати податку	304
§ 4. Строк і порядок складення та подання звітності про обчислення і сплату податку	306
§ 5. Порядок обрання або переходу на спрощену систему оподаткування.....	309
§ 6. Порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку	313
Глава 16. Збір за місця для паркування транспортних засобів	318
§ 1. Платники збору	319
§ 2. Об'єкт і база оподаткування збором	320
§ 3. Ставка збору	323
§ 4. Податковий період	324
§ 5. Строк і порядок сплати збору	324
§ 6. Строк і порядок подання звітності про обчислення та сплату збору	326
Глава 17. Туристичний збір	327
§ 1. Платники збору	328
§ 2. Об'єкт і база оподаткування.....	331
§ 3. Ставка збору	331
§ 4. Податковий період	332
§ 5. Строк і порядок сплати збору	332
§ 6. Строк і порядок подання звітності про обчислення та сплату збору	334
Список використаних джерел	335

Навчальне видання

Кучерявенко Микола Петрович,
Кобильнік Дмитро Анатолійович,
Гаркуша Владислав Віталійович та ін.

МАТЕРІАЛЬНЕ ПОДАТКОВЕ ПРАВО

Підручник

Коректорка *О. І. Новохацька*

Підписано до друку 31.08.2026. Формат 60×90/16.
Ум. друк. арк. 21. Обл.-вид. арк. 17. Тираж 100 пр. Зам. № 721

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт Плюс»,
вул. Весніна, 12, м. Харків, 61023, Україна
Тел. (097) 445-07-79
Вебсайт: <https://promart.in.ua>
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8388 від 16.07.2025

Перейти на сайт →